

KOMPLEKSNOST I HETEROGENOST RURALNIH IDENTITETA UJEDINJENOG KRALJEVSTVA

STRUČNI ČLANAK

PAVEL GULIN ZRNIĆ

Članak se fokusira na medijske reprezentacije ruralnog prostora u Ujedinjenom Kraljevstvu u kontekstu stvarnih demografskih i političkih promjena posljednjih desetljeća. Glavna problematika proizlazi iz nastojanja izjednačavanja raznolikosti ruralnih područja sa svrhom ostvarivanja određenih političkih ciljeva, pri čemu se može govoriti o svojevrsnoj političkoj i medijskoj manipulaciji koja se temeljila na prikazivanju britanskog ruralnog identiteta kao jedinstvenog i homogenog. Temeljeno na literaturi o suvremenim transformacijama ruralnih područja u Ujedinjenom Kraljevstvu, u članku se pregledno prikazane promjene u političkom i medijskom diskursu komparirane u različitim društveno-političkim okolnostima (prijepori oko Zakona o lovu, imigracija, Brexit).

Ključne riječi: ruralni identiteti, reprezentacija, politički i medijski diskurs, Ujedinjeno Kraljevstvo

UVOD

Ruralni prostor Ujedinjenog Kraljevstva (*countryside*) jedan je od nosivih elemenata na kojima se gradio identitet i prepoznatljivost britanske nacije kroz povijest. Zeleni, travnati pašnjaci i srednjovjekovni dvorci postali su ne samo simboli ruralnih područja Ujedinjenog Kraljevstva već i zaštitni znak cijele otočne države kroz razne neformalne i popularno-kulturne oblike reprezentacije kao što su filmovi, serije ili turistički letci. Kroz takvu reprezentaciju odaje se dojam homogenosti i singularnosti ruralnog identiteta i ruralnog prostora na kojem je prema procjeni 2019.

godine živjelo 10 930 000 ljudi (Statista, 2020). Međutim, literatura o suvremenim transformacijama ruralnih područja (Reed, 2004; Woods, 2010; Neal i dr., 2021) upućuje na činjenicu da postoje goleme razlike između ruralnih područja Ujedinjenog Kraljevstva. Te razlike rezultat su kompleksnih čimbenika od kojih valja izdvojiti one najutjecajnije kao što su različiti obrazovni, socijalni, gospodarstveni i etnički sastav ruralnog stanovništva, suprotstavljajuće vizije razvoja ruralnih područja, te povijesno naslijeđe koje baštini pojedino ruralno područje. S obzirom

Sl. 1. Primjer britanskog ruralnog krajolika – Burghley House, Stamford, Lincolnshire

Izvor: Pavel Gulin Zrnić, 2020

na navedeno, javlja se pojam snažno izražene intra-ruralne podjele (Neal i dr., 2021) koja je posljedica takve heterogenosti ruralnih područja te je glavni uzročni čimbenik sukoba u ruralnim područjima koji variraju od lokalne do nacionalne razine.

Romantiziranje sela

Konfliktne situacije između stanovnika različitih ruralnih područja počinju se intenzivno javljati od sredine 1990-ih godina te, s obzirom na veliku medijsku popraćenost, mijenjaju javnu percepciju ruralnosti Ujedinjenog Kraljevstva. Sve do tada ruralni prostor UK-a, odnosno

countryside, karakterizira se kao miran prostor ugodan za život radi blizine prirodi što često dovodi i do romantiziranja sela i seoskog okoliša u ruralnu idilu. Woods (2010) također navodi da je izuzetno slaba popraćenost ruralnih područja i njihovih problema u medijima prije 1997. godine dovela do upravo takve generalizirane javne percepcije sela kao „mjesto gdje se ništa ne događa“ (*„a place where nothing happens“*). S obzirom na to britanski ruralni prostor toga vremena u javnom mišljenju obilježen je epitetom „apolitički“ što implicira da se nije uključivao u nacionalnu politiku (Reed, 2008; Woods 2010). Unatoč takvoj percepciji, ruralni prostor UK-a nije bio jedinstven te je imao probleme koji su se rješavali na lokalnoj razini.

Sl. 2. Grupni lov na lisice s psima
Izvor: War on Wildlife, 2020, n.d.

Povod ruralnom konfliktu krajem 1990-ih koji je zadobio velik broj sudionika te popunio novinske stranice i promijenio način na koji javnost percipira ruralni prostor bio je političke naravi. Naime 1997. godine došlo je do promjene vladajuće stranke u Ujedinjenom Kraljevstvu te je nakon gotovo 20 godina vlasti Konzervativne stranke na vlast bila izabrana stranka lijevog centra odnosno Laburistička stranka. Laburistička vlada planirala je donijeti zakon o zabrani lova s psima na lisice što je snažno odjeknulo u ruralnom prostoru Ujedinjenog Kraljevstva te uzrokovalo val masovnih protesta koji su trajali od 1997. do 2002. godine te pretvorili „apolitički ruralni prostor“ upravo u centar političkih previranja i nemira što se dakako odrazilo i na javnu percepciju tog prostora.

Pokušaj stavljanja znaka jednakosti između pojmova ruralnost i lov 2000-ih godina

Lov na divljač u Ujedinjenom Kraljevstvu razvio se kroz povijest kao rekreacijski sport odnosno način provođenja slobodnog vremena uglavnom muških članova aristokratskih obitelji koji su živjeli u dvorcima ili vilama smještenim u ruralnom prostoru. Unatoč tome što je lov s psima bio sporan i kontroverzan u britanskoj politici tijekom cijelog 20. stoljeća, izgledna zabrana i parlamentarna većina koja se izjasnila protiv lova 1997. godine ujedinila je pristaše lova pod vodstvom udruge *Countryside Alliance*. Ta je udruga nastojala prikazati lov s psima kao jedan od ključnih elemenata ruralnog identiteta kojega je promovirala kao vremensko i prostorno konzistentnu imaginarnu tvorevinu na cijelom teritoriju Ujedinjenog Kraljevstva (Woods 2010). Stoga je *Countryside Alliance* pokušala stvoriti privid singularnosti i čvrste homogenosti ruralnog identiteta

u javnosti kroz javno djelovanje i medijsku popraćenost. Dva masovna prosvjeda pod nazivom *Countryside Rally* (1997.) i *Countryside March* (1998.) koja su održana u Londonu privukli su brojne medije te pobudili interes javnosti. Woods (2010) sugerira ne samo da je medijska popraćenost pokreta došla kao rezultat prosvjeda, već da je *Countryside Alliance* namjerno ojačala svoju unutrašnju organizacijsku strukturu i odnos s medijima kako bi se plasirala u javnost i na taj način mobilizirala što veći broj ljudi.

Nadalje, Woods naglašava da je *Countryside Alliance*, zajedno s drugim pristašama lova, društveni pokret koji se koristio s nekoliko strategija kako bi ostvario svoj cilj (della Porta i Diani 2006; Snow i dr., 1986 prema Woods, 2010). Prva strategija se temeljila na povezivanju javne debate o lovu s budućnošću cjelokupnog ruralnog prostora, pri čemu su se isticali drugi problemi u ruralnom prostoru kao što su prihodi farmera, dostupnost usluga i novogradnja. Cilj je bio aktivirati potencijalne sudionike ruralnih sredina kroz prikazivanje potencijalne zabrane lova kao zabrane ruralnog načina života. Nadalje, homogenost ruralnog prostora pokušala se prikazati kroz isticanje dihotomske podjele na selo i grad, a važnost ruralne baštine oslanjala se na simbolizaciju ruralnog prostora UK-a kao „najbritanskijeg“ prostora koji je kolijevka britanske nacije i države. Homogenost ruralnog identiteta koju je *Countryside Alliance* željela prikazati odmiče se od geografske definicije ruralnih područja i definira ga kroz ruralni način života koji je određen lovom na divljač s psima, pa s obzirom na to takva definicija ruralnosti obuhvaća sve one koji podržavaju ili se rekreativno bave lovom bez obzira na mjesto njihova stanovanja (Reed, 2004). U tom kontekstu valja nadodati podatak da je oko 15% prosvjednika na protestima bilo gradsko stanovništvo (Reed, 2004). Zadnji

i najmasovniji prosvjed pod imenom *Livelihood and Liberty March* odvio se u Londonu 2002. godine te se u njega uključilo oko 400 000 prosvjednika (Branigan, 2002). Woods (2010) naglašava da su mediji i novine imali dvojak ulogu. Prva je ta što su oblikovali način na koji je javnost percipirala prosvjede i ruralnost pri čemu su kroz naslove kao što su „*The Countryside in Crisis*“ i „*The Countryside Comes to Town*“ označili cijeli ruralni prostor „goruće nemirnim“ te još više naglasili ruralno-urbanu podjelu na dvije međusobno različite, ali homogene cjeline. Druga je uloga medija bila što su kroz takve naslove i članke mobilizirali dio ruralnog stanovništva koji se identificirao sa stajalištima prosvjednika. Iako se val masovnih prosvjeda pristaša lova predvođen udrugom *Countryside Alliance* dičio promocijom homogenog ruralnog identiteta, to je ustvari ukazalo na razne podjele unutar britanskog ruralnog stanovništva. Jedna od njih je ona klasna jer, kako je ranije napomenuto, lov je od početka bio rekreacija aristokratskog i imućnijeg sloja ruralnog stanovništva, dok se ostalo stanovništvo bavilo obrađivanjem poljoprivrednih površina ili uzgojem stoke te nije niti razvilo tradiciju lova. S obzirom na to, Reed (2004) ističe da su prosvjedi protiv zabrane lova s psima predvođeni konzervativnom elitom koja u lovu na lisice s psima vidi vlastite interese.

Unatoč protestima i mobilizaciji velikog broja sudionika Zakon o lovu usvojen je u britanskom parlamentu 2004. godine te je zabrana za lov s psima na lisice stupila na snagu 2005. godine. Reed (2004) ističe da je razlog neuspješnosti ovih ruralnih prosvjeda upravo u tome što ne postoji homogeni kolektivni ruralni identitet, već da su identiteti stanovnika ruralnih područja, osim samom ruralnošću, jače obilježeni geografskom lokacijom ili primjerice njihovim zanimanjem, što upućuje na heterogenost ruralnih identiteta.

Kako su europski migranti promijenili britanska sela?

Nove promjene u ruralnim područjima Ujedinjenog Kraljevstva uslijedile su 2004. godine, nakon proširenja Europske unije na istok kontinenta kada je u nju pristupilo 6 bivših socijalističkih država. Ujedinjeno Kraljevstvo jedna je od rijetkih država Europske unije koja je tada otvorila tržište rada za migrante iz tih država. Iako je glavni smjer migracije bio u veće gradove, Storey (2013) ističe da se mnogi migranti tada nastanjuju u ruralna područja i male gradove zbog mogućnosti zaposlenja na farmama, u prehrambenoj industriji ili u uslužnim djelatnostima. Procijenjeno je da je u razdoblju između 2004. i 2007. godine u Ujedinjeno Kraljevstvo imigriralo oko 650 000 stanovnika iz 8 novih članica Europske unije od čega se jedna četvrtina (oko 162 500 stanovnika) naselila ili radila u ruralnim područjima (Storey, 2013). Ovakav priljev vanjskih migranata u ruralna područja Ujedinjenog Kraljevstva diverzificirao je etnički sastav tih područja i utjecao na kulturnu raznolikost što je dovelo do još veće heterogenosti ruralnih identiteta UK-a.

Unatoč tome što je dio britanskog stanovništva novi migrantski val prihvatio i promatrao ga sa stajališta ekonomske dobrobiti, javljaju se i vrlo negativne predodžbe o novim migrantima u ruralnom prostoru koje dovode do konflikata na osobnoj razini (primjerice rasistički komentari i govori mržnje) te najčešće stvaraju zabrinutost za potencijalan povećan pritisak na usluge poput zdravstva i bolnica, a uzrokovano migrantima u ruralnim područjima.

Tab. 1. Izabrani naslovi iz britanskih novina Daily Mail

Originalni novinski naslov	Prijevod novinskog naslova	Datum objavljivanja
Britain is Country of Choice for many „Feckless“ Poles	„Velika Britanija je zemlja koju izabiru mnogi 'bespomoćni' Poljaci“	07.11.2006.
One in Five of UK Home Buyers are Polish	„Jedan od pet kupaca kuća/ stanova u Ujedinjenom Kraljevstvu su Poljaci“	02.02.2007.
British Workers Priced out by Wave of Low-Paid Migrants	„Val slabo plaćenih migranata izbacio britanske radnike (s tržišta rada)“	31.03.2007.
East Europe Migrants bring Surge in pickpocketing Crime	„Istočnoeuropski migranti uzrokuju porast sitnih krađa“	25.06.2007.
Polish Immigrants take £1bn out of the UK economy	„Poljski imigranti uzimaju £1 milijardu iz britanskog gospodarstva“	28.06.2007.
Biggest Threat to Britain's Carp is Eastern European Migrants	„Najveću prijetnju britanskim šaranima predstavljaju istočnoeuropski migranti“	29.07.2007.
Eastern Europeans Cause 15% of Fatal Accidents on Rural Roads	„Istočnoeuropski imigranti uzrokuju 15 % teških prometnih nesreća na seoskim cestama“	02.08.2007.
Foreigners Commit 20% of Crime in London, says Police	„Stranci počinu 20 % zločina u Londonu, navode iz policije“	14.08.2007.
Eastern European Immigrants with Cancer could Swamp the NHS	„Istočnoeuropski imigranti koji boluju od karcinoma bi mogli preplaviti NHS (britanski zdravstveni sustav)“	03.09.2007.
Influx of Immigrants costs Every UK Household £350 a Year	„Priljev migranata košta svako britansko kućanstvo £350 godišnje“	17.10.2007.
Immigration Influx from Eastern Europe is Driving Down Wages	„Priljev istočnoeuropskih imigranata uzrokuje smanjenje plaća“	26.10.2007.

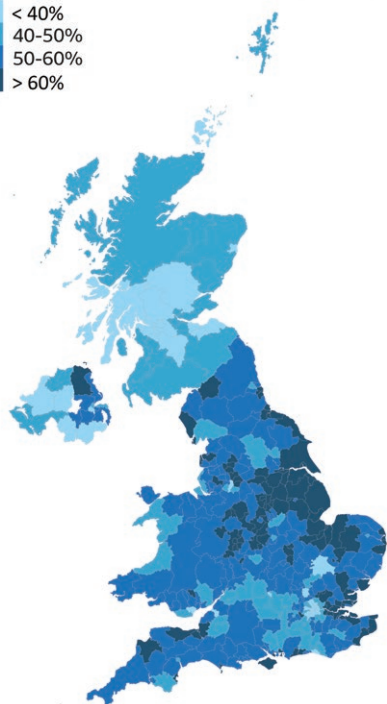
Izvor: Storey, 2013 (preveo i prilagodio Pavel Gulin Zrnić)

Na koje načine su povezani Brexit i ruralna područja Ujedinjenog Kraljevstva?

Kompleksnost koju je poprimio ruralni prostor Ujedinjenog Kraljevstva 2016. godine dodatno je proširio referendum za Brexit u kojemu se samo prividno čini da opet dolazi do urbano-ruralne podjele u kojoj gradsko „liberalnije“ stanovništvo glasa za ostanak, a ruralno „tradicionalnije“ stanovništvo glasa za izlazak iz Europske unije (ovakva podjela se najviše odnosi na Englesku i Wales). Neal i dr. (2021) sugeriraju da je umjesto urbano-

ruralne podjele još naglašenija *intra-ruralna podjela* koja je rezultat upravo heterogenosti i etničke različitosti unutar samih ruralnih područja. Također, u svojem istraživanju Neal i dr. (2021) izložili su da su neke uslužne djelatnosti, zdravstvo, poljoprivredni poslovi i povezanе djelatnosti u određenim ruralnim područjima UK-a ovisne o europskim migrantima te se javlja zabrinutost lokalne zajednice za budućnost tih područja i djelatnosti s iseljavanjem europskih zaposlenika. Ova se tvrdnja pokazala točnom: primjerice u jesen 2021. godine, Ujedinjeno Kraljevstvo se suočilo s manjkom radnika u mesnoj industriji uslijed iseljavanja radnika istočnoeuropskog podrijetla nakon Brexita (Timmins, 2021).

Raspodjela glasova za izlazak iz Europske unije

Sl. 3. Prostorna raspodjela udjela glasova za izlazak iz Europske unije (referendum iz 2016. godine)

Izvor: BBC News, 2021, n.d.

Manipulacija ruralnim prostorom u političke svrhe

Ruralni prostor Ujedinjenog Kraljevstva, iako često prikazivan prema javnosti kao homogen, ima naglašene karakteristike heterogenosti i diverzificiranosti. Unatoč tome što se britanska ruralna područja nekad predstavljaju kao kolijevka te otočne nacije, ona su u recentnim desetljećima doživjela demografske promjene koje su se odrazile na identitete njihovih stanovnika te na njihovu percepciju u široj zajednici. Na temelju pročitane literature može se pretpostaviti da je podjela unutar ruralnih područja pa čak i unutar jedne ruralne lokalne zajednice naglašena što ukazuje da su stavovi i identiteti pojedinaca u ruralnom prostoru puno jače obilježeni njihovim političkim opredjeljenjem, zanimanjem i imovinskim statusom nego samom činjenicom da oni žive u ruralnom području, koja je često zanemarena te se niti ne ističe.

Također, velika usporedna vrijednost proizlazi iz usporedbe vala protesta za lov predvođenih udrugom *Countryside Alliance* iz 2000-ih s kampanjom za Brexit iz 2016. godine. Njihova sličnost proizlazi upravo iz njihova odnosa prema ruralnim područjima Ujedinjenog Kraljevstva. Obje kampanje su pojednostavljivale kompleksnost i heterogenost ruralnih područja odnosno nastojale homogenizirati ruralnu populaciju; veličale su ruralna područja u smislu njihova povezivanja s tradicionalnim britanskim vrijednostima te su se oslanjale na potporu iz ruralnih područja. Nadalje, obje kampanje

su se odmaknule od njihovih uskih ciljeva na širu društvenu problematiku kako bi mobilizirale veći broj glasača te su na vrlo sofisticiran način koristile medijsku popraćenost u svoju korist. Izgledno je da su obje kampanje bile predvođene elitom i jakim interesnim skupinama, iako su se htjele prikazati kao kampanje potekle iz naroda. Zaključno, utjecaj obiju kampanja snažno se odrazio na ruralna područja Ujedinjenog Kraljevstva i na njihove stanovnike te, paradoksalno, umjesto da pokaže željenu homogenost, još više istaknuo, čak i potaknuo, njihovu heterogenost i intra-ruralnu podjelu.

Literatura i izvori

BBC NEWS, 2021: The Leave share of the vote mapped, <https://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028> (14.11.2021.)

BRANIGAN, T., 2002: 400,000 bring rural protest to London, *The Guardian*, 23 September, <https://www.theguardian.com/uk/2002/sep/23/hunting.ruralaffairs2> (16.11.2021.)

BRITAIN AND BRITISHNESS; BOB RADLINSKI (CREDIT), N.D., <http://britainandbritishness.com/2017/09/10-beautiful-english-villages.html> (14.11.2021.)

NEAL, S., GAWLEWICZ, A., HELEY, J., DAFYDD JONES, R., 2021: Rural Brexit? The ambivalent politics of rural community, migration and dependency, *Journal of Rural Studies* 82, 176 – 183, DOI: 10.1016/j.jrurstud.2021.01.017.

REED, M., 2004: The Mobilisation of Rural Identities and the Failure of the Rural Protest movement in the UK, 1996-2001, *Space and Polity* 8 (1), 25- 42, DOI 10.1080/13562570410001678851.

REED, M., 2008: The rural arena: The diversity of protest in rural England, *Journal of Rural Studies* 24, 209 – 218, DOI:10.1016/j.jrurstud.2007.12.006.

STOREY, D., 2013: „New“ Migrants in the British Countryside, *Journal of Rural and Community Development* 8 (3), 291 – 302,

STATISTA, 2020: Urban and rural population of the UK from 1960-2019, <https://www.statista.com/statistics/984702/urban-and-rural-population-of-the-uk/> (16.11.2021.)

TIMMINS, B., 2021: Farms face an oversupply of pigs due to staff shortage, *BBC NEWS*, 27 August, <https://www.bbc.com/news/business-58349627> / (16.11.2021.)

WAR ON WILDLIFE, 2020, <https://waronwildlife.co.uk/2020/09/21/forestry-england-fox-hunting-3-defras-petition-response/> (14.11.2021.)

WOODS, M., 2003: Deconstructing rural protest: the emergence of a new social movement, *Journal of Rural Studies* 19, 309 – 325, DOI: 10.1016/S0743-0167(03)00008-1

WOODS, M., 2010: Reporting an Unsettled Countryside: The News Media and Rural Protests in Britain, *Culture Unbound* 2, 215 – 239

PRIMLJENO: 7. 6. 2022.

PRIHVACENO: 10. 10. 2022.

PAVEL GULIN ŽRNIĆ, student 3. godine Prediplomskog sveučilišnog studija geografije, Geografski odsjek, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilište u Zagrebu, e-mail: pavel.zrnic@gmail.com